

ความเป็นมาของปัญหา

ดอกเก๊กฮวยเป็นดอกไม้ที่ทุกคนรู้จักกันดีในรูปของดอกเก๊กฮวยแห้งซึ่งใช้ต้มในน้ำทำเป็นเครื่องดื่มเพื่อแก้ร้อนใน กระหายน้ำหรือเป็นสมุนไพรที่ใช้ผสมยาจีน แม้ว่าดอกเก๊กฮวยจะมีใช้พืชเศรษฐกิจของประเทศไทย แต่ในหนึ่ง ๆ ประเทศไทยก็สั่งซื้อดอกเก๊กฮวยแห้งจากต่างประเทศ ทำให้ขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินเพิ่มขึ้นจากสินค้าลัทธิที่นำเข้ามาจากสถิติการนำเข้าดอกเก๊กฮวยแห้งในปี 2526 ปริมาณ 128.9 ตันมูลค่า 23.8 ล้านบาท ในปี 2527 นำเข้าดอกเก๊กฮวยแห้ง 42.3 ตันมูลค่า 8.3 ล้านบาท และในปี 2528 ปริมาณนำเข้าดอกเก๊กฮวยแห้ง 67.6 ตัน คิดเป็นมูลค่า 13.9 ล้านบาท ทำให้ประเทศไทยต้องจ่ายเงินตราออกไปนอกประเทศ ทั้งที่ประเทศไทยก็สามารถผลิตดอกเก๊กฮวยแห้งได้ และสืบเนื่องจากบริษัทในประเทศสิงคโปร์ชื่อ Yeo Hiap Seng Limited ได้มีจดหมายถึงสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 แจ้งความจำนงว่าทางบริษัทประสงค์จะซื้อดอกเก๊กฮวยแห้งจากประเทศไทยปริมาณ 25 ตัน เนื่องจากทางบริษัทดังกล่าวทราบข่าวการส่งเสริมการปลูกเก๊กฮวยของสถาบันให้เกษตรกรทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยปลูกเพื่อผลิตดอกเก๊กฮวยแห้ง ตั้งแต่ปี 2523 จึงคาดว่าสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยจะสามารถจัดหาผลผลิตดอกเก๊กฮวยแห้งให้ได้ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่บริษัท Yeo Hiap Seng Limited² กำหนดดังนี้

¹สรุปการนำเข้าดอกเก๊กฮวยแห้งปี 2526-- 28, กองวิเคราะห์ราคา, กรมศุลกากร: ไม่ปรากฏเลขหน้า

²Alan Yeo, Letter to Narong Chomchalow, 16 May 1893: ไม่ปรากฏเลขหน้า

1. ดอกเก๊กฮวยแห้งนั้นจะต้องทำเป็นแท่งที่กระดาษ ห่อละ 500 กรัม โดยมีความชื้นของดอกแห้งอยู่ระหว่าง 10-12 เปอร์เซ็นต์ และมีเปอร์เซ็นต์ที่กปนน้อยที่สุด

2. ราคาดอกแห้งประมาณ 8,000 เหรียญสหรัฐต่อตัน คิดเป็นเงินไทย 168,000 บาท หรือกิโลกรัมละ 168 บาท โดยเป็นราคาของที่ส่งมอบ ณ กัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย (อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราเฉลี่ยปี 2526 1 ดอลลาร์สหรัฐ = 21 บาท)

ทางสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย โดยความร่วมมือของกรมวิชาการเกษตร จึงต้องการสำรวจพื้นที่ที่เกษตรกรปลูกเก๊กฮวยเพื่อหาปริมาณการผลิตดอกเก๊กฮวยแห้งในประเทศไทย เนื่องจากไม่สามารถทราบปริมาณดอกเก๊กฮวยแห้งที่ผลิตได้ในปีหนึ่ง ๆ จากการสำรวจพบว่ามีเนื้อที่ที่เกษตรกรทำการเพาะปลูกเก๊กฮวยดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนเนื้อที่เพาะปลูกแก๊กฮวยในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย
ปี 2526³

บ้าน	อำเภอ	จังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	
หาดส้มปอย	สะเมิง	เชียงใหม่	65	
แม่สาย	สะเมิง	เชียงใหม่	18	
ขุนวาง	สันป่าตอง	เชียงใหม่	}	
ทุ่งหลวง	สันป่าตอง	เชียงใหม่		
แม่ริน	สันป่าตอง	เชียงใหม่		
ขอบด้ง	ฝาง	เชียงใหม่		
ทุ่งเริง	สะเมิง	เชียงใหม่		49
แม่แฮ	สะเมิง	เชียงใหม่		
แม่ขุนหลวง	เวียงป่าเป้า	เชียงราย		
ห้วยน้ำริน	คอยสะเก็ด	เชียงใหม่		
แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	เชียงใหม่		
แกน้อย	เชียงดาว	เชียงใหม่		
แม่เจ๊ะ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	7	
รวม			139	

จากจำนวนพื้นที่ปลูกแก๊กฮวยในปี 2526 รวม 139 ไร่ สามารถผลิตดอกแก๊กฮวยแห้ง
ได้ปีละ 6,689 กิโลกรัม หรือราว 7 ตัน ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของบริษัท Yeo
Hiap Seng ของสิงคโปร์ และปริมาณดังกล่าวเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับปริมาณความต้องการ
บริโภคภายในประเทศปี 2526 ก็ยังไม่พอเพียงที่จะบริโภคภายในประเทศ ทำให้ต้องสั่งซื้อ

³พรชัย ปรีชาบัญญัติ, ภาวะการผลิตแก๊กฮวยในจังหวัดเชียงใหม่, กรมวิชาการเกษตร,
มิถุนายน 2526: 2.

ดอกเก๊กฮวยแห้งเข้ามาต้องสูญเสียบุคลากรค้าและบุคลากรชำระเงินไปอีก แทนที่จะเป็นผู้ผลิต เพื่อส่งออกหรืออย่างน้อยก็พอเพียงที่จะใช้บริโภคภายในประเทศ ทั้งที่ประเทศไทยยังมีเนื้อที่ที่เหมาะสมที่สามารถปลูกเก๊กฮวยเพื่อผลิตดอกเก๊กฮวยแห้งได้ดี

วัตถุประสงค์ที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ได้แนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเก๊กฮวย ในช่วงปี 2523 นั้น เพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นในที่สูง ซึ่งเป็นการลดปัญหาการค้ายาเสพติดซึ่งผิดกฎหมายในประเทศไทย โดยสถาบันได้มีการสาธิตการปลูกและทำดอกแห้งให้แก่ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงในลักษณะแปลงสาธิตและมีเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นนักวิชาการไปแนะนำ พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์บางส่วนในการทำแห้งให้ด้วยแต่ก็มิได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร ในปี 2524-2525 จึงได้เริ่มรณรงค์ส่งเสริมการปลูกอีกครั้งโดยจัดทำแปลงสาธิตขึ้น และได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จึงได้เผยแพร่การปลูกเก๊กฮวยออกไปให้เกษตรกรในบริเวณอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการปลูกอย่างจริงจังสำหรับทดแทนการนำเข้าและสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกทั้งที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และเพิ่มขึ้นอีกในเขตปฏิรูปที่ดิน อําเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี สำหรับในเขตมวกเหล็กมีพื้นที่เกษตรกรปลูกเก๊กฮวยราว 50 ไร่ เมื่อรวมทั้งสามแหล่งแล้วมีพื้นที่ที่สามารถปลูกเก๊กฮวยในปี 2526 ถึง 200 กว่าไร่และผลผลิตที่ได้ราว 10 ตัน ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอที่จะทดแทนปริมาณนำเข้าจึงไม่สามารถสนองความต้องการของบริษัทในสิงคโปร์ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการวิจัยถึงต้นทุนและอัตราผลตอบแทนในการลงทุนทำไร่เก๊กฮวยเพื่อผลิตดอกเก๊กฮวยแห้งจำหน่าย เนื่องจากการเกษตรกรผู้ลงทุนรายใหม่ยังไม่ทราบถึงต้นทุนและอัตราผลตอบแทนในการลงทุนดังกล่าวและเป็นการส่งเสริมการปลูกเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้เกษตรกรที่ยังขาดความรู้และทักษะในการผลิตดอกเก๊กฮวยแห้งสามารถปลูกและผลิตดอกเก๊กฮวยแห้งให้ได้คุณภาพทัดเทียมกับดอกเก๊กฮวยที่สั่งซื้อจากต่างประเทศ เป็นการลดการนำเข้า การขาดบุคลากรค้าและบุคลากรชำระเงิน ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะปลูกเพื่อการส่งออกด้วยในอนาคต ประกอบกับขณะนี้หน่วยงานที่กำลังร่วมมือกันในการส่งเสริมการปลูกทั้งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมการเกษตร แต่ยังไม่เห็นหน่วยงานใดทำการศึกษาถึงต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการทำไร่เก๊กฮวย เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้สนใจที่จะลงทุนทำไร่เก๊กฮวยเพื่อผลิตดอกเก๊กฮวยแห้งจำหน่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ ต้นทุน รายได้ กำไรและอัตราผลตอบแทนในการลงทุนทำไร่เง็กสวายเพื่อผลิตดอกเง็กสวายแห่งจำหน่ายของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการลงทุนทำไร่เง็กสวายเพื่อผลิตดอกเง็กสวายแห่งจำหน่าย

ขอบเขตการศึกษา

1. คำว่า "ต้นทุน" หมายถึงค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรจ่ายไปในการเตรียมกล้าเตรียมดิน การปลูก ดูแลรักษาต้นเง็กสวายจนกระทั่งเก็บดอกเง็กสวายและนำมาทำให้แห้งโดยผ่านขบวนการในการทำแห้งและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จนกระทั่งจำหน่ายดอกเง็กสวายแห่งได้รวมไปถึงค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น การใช้แรงงานภายในครอบครัวของเกษตรกรและแรงงานแลกเปลี่ยนภายในท้องถิ่น ซึ่งไม่มีการจ้างแรงงานด้วยเงิน แต่จะนำมาประเมินเป็นค่าใช้จ่ายรวมเป็นต้นทุนทั้งหมดด้วย ทั้งยังรวมถึงเงินลงทุนในอุปกรณ์และต้นทุนของเงินทุนที่นำมาลงทุนทำไร่เง็กสวายเพื่อผลิตดอกเง็กสวายแห่งทั้งหมด อันเป็นค่าเสียโอกาสในอันที่จะนำเงินจำนวนดังกล่าวไปลงทุนในการทำกิจการอื่นหรือนำเงินดังกล่าวฝากไว้กับธนาคาร
2. คำว่า "อัตราผลตอบแทนในการลงทุน" หมายถึงกำไรสุทธิหลังหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนร้อยละกับจำนวนเงินลงทุนของเกษตรกรในการลงทุนทำไร่เง็กสวายเพื่อผลิตดอกเง็กสวายแห่ง
3. คำว่า "ดอกเง็กสวายแห่ง" หมายถึงดอกของต้นเง็กสวายที่นำไปนึ่งแล้วทำให้แห้งตามขบวนการทำแห้งของเกษตรกร
4. พันธุ์เง็กสวายที่ทำการวิจัย ได้แก่พันธุ์ กน. 1 และพันธุ์หั้นโจ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีคุณสมบัติวิธีการในการปลูก และกรรมวิธีทำดอกแห่งที่คล้ายคลึงกัน
5. ระยะเวลาที่ทำการสำรวจและวิจัย ตั้งแต่ 1 เมษายน 2526 - 31 มีนาคม 2529 โดยทำการสำรวจและสอบถามข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

6. ขอบเขตพื้นที่ที่จะทำการสำรวจและวิจัย ทำในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีพื้นที่ในการปลูกเง็กสวयरาว 90% ของพื้นที่ปลูกเง็กสวयरในภาคเหนือของประเทศไทย ส่วนท้องถิ่นที่จะทำการสำรวจและเก็บข้อมูลเลือกเฉพาะอำเภอสะเมิงและอำเภอสันป่าตอง ซึ่งมีพื้นที่ในการปลูกมากกว่า 80% ของพื้นที่ปลูกเง็กสวयरในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบกับการสำรวจและวิจัยในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นอำเภอเดียวในจังหวัดสระบุรีที่มีการปลูกเง็กสวयरอีกแห่งหนึ่ง

7. การวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาเฉพาะต้นทุน และอัตราผลตอบแทนในการลงทุนจากการทำไร่เง็กสวयरเพื่อผลิตดอกเง็กสวयरแห่งภายในประเทศ ปี 2526, 2528 ในเขตที่ทำการสำรวจเท่านั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุน ต้นทุน ปริมาณผลผลิต ปริมาณจำหน่าย รายได้ กำไร และอัตราผลตอบแทนในการลงทุน ตลอดจนวิธีการขายและช่องทางการจำหน่ายดอกเง็กสวयरแห่งรวมทั้งแนวโน้มของการลงทุน ข้อมูลจากการสำรวจ ปี 2526, 2528 นี้จะนำมาวิเคราะห์หาต้นทุนและอัตราผลตอบแทนในการลงทุนในแต่ละปี และเปรียบเทียบกับข้อมูลเฉลี่ย 2 ปี เพื่อขจัดปัญหาด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำไร่เง็กสวयरและการผลิตดอกเง็กสวयरแห่ง เช่น ลมฟ้าอากาศ สภาวะฝน สภาวะแห้งแล้ง และอื่น ๆ ในการคำนวณจะเฉลี่ยต้นทุน รายได้จากการจำหน่าย ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ กำไร และเงินลงทุนในปี 2526, 2528 นำไปหาอัตราผลตอบแทนในการลงทุนทำไร่เง็กสวयरเพื่อผลิตดอกเง็กสวयरแห่ง เพื่อวิเคราะห์และดูแนวโน้มของการลงทุน สำหรับปี 2527 เป็นปีที่เกิดโรคระบาดเง็กสวयरและมีแมลงรบกวนไร่เง็กสวयरทำให้ผลผลิตเสียหายเป็นส่วนใหญ่จึงไม่นำข้อมูลจากการสำรวจมาวิเคราะห์และหาอัตราผลตอบแทนในการลงทุนในปีนั้นและไม่นำข้อมูลมารวมเฉลี่ยเพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของต้นทุนต่อไร่เพื่อให้ข้อมูลแก่เกษตรกรและผู้ลงทุนอย่างถูกต้องในการลงทุนทำไร่เง็กสวयरเพื่อผลิตดอกเง็กสวयरแห่ง

วิธีดำเนินการศึกษาและค้นคว้า

1. รวบรวมและศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่อไปนี้

1.1 จากการออกสังเกตการณ์สภาพทั่ว ๆ ไปของเกษตรกร

1.2 สอบถามจากเจ้าหน้าที่และนักวิชาการผู้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการทำไร่แก๊สช่วยเพื่อผลิตดอกแก๊สช่วยแห้ง

1.3 สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกโดยใช้แบบสอบถามที่แสดงไว้ในภาคผนวกในด้านราคาและปริมาณที่จำหน่ายและต้นทุนการทำไร่ เพื่อผลิตดอกแก๊สช่วยแห้ง การเลือกพื้นที่ปลูกและตัวอย่างเกษตรกรใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนตัวอย่างสำหรับเกษตรกรที่ทำไร่แก๊สช่วยแห้งที่มีลักษณะดังนี้

1.3.1 ปลูกแก๊สช่วยเฉพาะพันธุ์ กน. 1 เพียงชนิดเดียวเท่านั้น

1.3.2 ปลูกแก๊สช่วยเฉพาะพันธุ์หันโจเพียงชนิดเดียวเท่านั้น และ

1.3.3 ปลูกแก๊สช่วยทั้งพันธุ์ กน. 1 และพันธุ์หันโจในอัตราส่วนต่าง ๆ กัน

2. รวบรวมและศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยค้นคว้าและศึกษาจากเอกสารหนังสือและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการทำไร่แก๊สช่วยและการผลิตดอกแก๊สช่วยแห้ง รวมถึงการอ้างอิงตัวเลขและสถิติต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมการเกษตร สถานีทดลองพืชสวน จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ และกรมศุลกากร เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงต้นทุนการทำไร่แก๊สช่วยเพื่อผลิตดอกแก๊สช่วยแห้ง รวมทั้งรายได้กำไร และอัตราผลตอบแทนในการลงทุนทำไร่แก๊สช่วยเพื่อผลิตดอกแก๊สช่วยแห้ง

2. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกแก๊สช่วยในประเทศเพื่อลดการนำเข้าซึ่งจะช่วยลดดุลการค้าและดุลการชำระเงินของประเทศโดยตรง

3. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนทำไร่แก๊สช่วยเพื่อผลิตดอกแก๊สช่วยแห้งจำหน่าย